

OD REDAKCJI

Przygotowany zeszyt Przeglądu Socjologicznego nawiązuje tematycznie do współorganizowanej przez Sekcję Socjologii Pracy, Sekcję Socjologii Płci i Sekcję Socjologii Ekonomicznej Polskiego Towarzystwa Socjologicznego sesji półplennarnej *Praca, reprodukcja społeczna i mobilizacja w warunkach (post)pandemicznej rzeczywistości* w czasie XVIII Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego w Warszawie w 2022 roku (sześć pierwszych artykułów oraz recenzja książki).

Punktem wyjścia tych rozważań jest obserwacja o nakładaniu się na siebie i wzmacnianiu różnych typów kryzysów społecznych, które oddziałują zarówno na sferę produkcji i wymiany rynkowej, jak i sferę reprodukcji społecznej stanowiącej niezbędny warunek tej pierwszej. Symbolicznym punktem zwrotnym w refleksji nad wielokryzysem (ang. *polycrisis*) stała się pandemia COVID-19. Następujące po wybuchu pandemii kolejne zjawiska kryzysowe, takie jak zaostrzenie prawa antyaborcyjnego i homofobiczny dyskurs w debacie politycznej, przybycie uchodźczyń i uchodźców w konsekwencji ataku Rosji na Ukrainę w 2022 roku i narastające symptomy kryzysu ekonomicznego, nałożyły się na chroniczne problemy niezbędnych dla reprodukcji życia społecznego usług publicznych.

Zebrane w pierwszym bloku tematycznym teksty podejmują krzyżujące się wątki konsekwencji pandemii dla świata pracy i gospodarki, relacji pomiędzy produkcją i reprodukcją społeczną oraz dynamiki walk o prawa reprodukcyjne i prawa pracownicze. Wspólną perspektywą jest tutaj sprawczość jednostek i grup w obliczu wielokryzysów wzmacnianych przez pandemię COVID-19.

Tom otwiera tekst Adama Mrozowickiego poświęcony zbiorowym reakcjom na kryzys ze strony pracowników i pracownic edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i logistyki. W oparciu o refleksję teoretyczną w ramach klasycznej socjologii ekonomicznej oraz oryginalne dane badawcze autor opisuje dwie sekwencje reakcji pracowników na kryzys pandemiczny w miejscu pracy: sekwencje kontestacyjne i normalizacyjne.

Tematykę reprodukcji społecznej oraz działań podmiotowych w sferze politycznej rozwija w swoim tekście Magdalena Grabowska. Autorka łączy ujęcie teorii sprawiedliwości reprodukcyjnej oraz reprodukcji społecznej, podkreślając rolę podmiotowego sprawstwa kobiet w ramach istniejących hierarchii społecznych i relacji mikro i makro władzy. Autorka formułuje tezę o wyłanianiu się nowej, antysystemowej podmiotowości politycznej związanej ze sferą reprodukcji życia społecznego.

Zagadnienie chroniczności kryzysu, bliskie perspektywie wielokryzysowej, rozwija w swoim artykule Justyna Struzik. Przedmiotem analizy autorka uczyniła praktyki solidarności wyłaniające się w trakcie pandemii, skupiając się na mobilizacji na rzecz obrony praw reprodukcyjnych oraz praw osób LGBTQ+, a także na doświadczeniach i relacjach osób używających opioidów.

Na problematyce protestów w sferze zbiorowych stosunków pracy skupia się w swoim artykule Katarzyna Rakowska. Autorka stawia hipotezę o upłciowionym charakterze konfliktów w miejscu pracy, tj. powiązaniu ich uwarunkowań, form i przebiegu z płcią zaangażowanych w nie osób. Okazuje się jednak, że choć płeć oddziałuje na sposoby definiowania żądań pracowniczych i rolę emocji w protestach, przyczyny, przebieg i dynamika konfliktów w zbiorowych stosunkach pracy są względnie niezależne od płci osób im przewodzących i w nie zaangażowanych.

Marta Olcoń-Kubicka, Paweł Kubicki, Łukasz Posłuszny i Joanna Felczak, twórczo rozwijają koncepcję potencjału trajektoryjnego do analizy doświadczeń kryzysu związanego z wybuchem pandemii COVID-19. W oparciu o analizę materiałów pamiętnikarskich autorzy argumentują, że samo oczekiwanie kryzysu i związanych z nimi negatywnych konsekwencji dla gospodarstw domowych może powodować głębokie poczucie niepewności.

Blok tematyczny wieńczy tekst Olgi Gitkiewicz poświęcony analizie teoretycznej i empirycznej relacji między wzajemną troską i oporem pracowników w miejscach pracy. Badania Autorki potwierdzają, że brak sformalizowanej reprezentacji interesów pracowniczych w postaci związków zawodowych nie powoduje zanikania różnorodnych form oporu pracowniczego, którego źródła upatruje m.in. w praktykach wzajemnej troski.

Zeszyt uzupełniają dwa artykuły o zbliżonej tematyce. Paweł Orzechowski dzieli się własnymi przemyśleniami i spostrzeżeniami dotyczącymi wprowadzonych zmian w badaniach terenowych prowadzonych podczas pandemii COVID-19. Natomiast Małgorzata Dymnicka, Paweł Starosta oraz Jarosław Załęcki podejmują problematykę związaną z inną powolną katastrofą (ang. *slow disaster*) – klimatyczną. Autorzy przedstawiają wnioski ze zrealizowanych badań wśród mieszkańców Gdańska dotyczących między innymi obaw przed zmianami klimatycznymi, zachowań proekologicznych i ich społecznych uwarunkowań.

Zeszyt zamyka, tematycznie powiązana z pierwszym blokiem tekstów, recenzja autorstwa Bartosza Miki. Autor krytycznie przygląda się książce Canta Calluma *Riding for Deliveroo: Resistance in the new economy*, wskazując m.in. na potrzebę innowacji teoretycznej w badaniach nad nowymi obszarami pracy wykonywanej za pośrednictwem platform internetowych.